

Отже, зовнішність особи може використовуватися у різноманітних випадках правоохоронної діяльності: впізнання живих осіб, які підозрюються у вчиненні або вчинили злочин, потерпілих, а також невпізнаних трупів; розшук осіб, які зникли безвісті, переховуються від суду і слідства, втекли з місць відбування покарання, тому дотримуючись правил описання ознак зовнішності людини суттєво поліпшить процес розслідування кримінальних проваджень, а також допоможе встановленню істини в тій чи іншій справі.

Література

1. «Розыск. Признаки внешности человека. Справ. издание / [Сост. С.В. Слинько; Под ред. Н. М. Халина]. – Харьков: Арсис, 1998. – 256 с., ил.
2. Аверьянова Т.В. : Учебник для вузов/ Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г. Под ред. Заслуженного деятеля науки Российской Федерации, профессора Р.С. Белкина. – М.: Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА – ИНФРА-М), 2001. – 990 с.
3. Апшай Ф.В. Ідентифікація людини за ознаками зовнішності./ Апшай Ф.В., Ухаль А.М. – Навчальний наочний посібник. Ужгород, редакційно-видавничий центр УжДШЕП, 1998. – 14 с.
4. Криминалистическое описание внешности человека / [Виниченко И.Ф., Житников В.С., Зинин А.М., Овсянникова М.Н., Снетков В.А.] Учебное пособие. Под общей редакцией доктора юридических наук, профессора В.А. Снеткова. – М., МЮИ МВД России, Издательство «Щит – М», 1999 – 198 с.
5. Топорков А.А. Словесный портрет: Практическое пособие. / Топорков А.А. – М.: Юристъ, 1999. – 112 с.: ил.

В.В. Пророченко,

студент юридичного факультету

Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій

Чернігівського національного технологічного університету

науковий керівник: ***І.М. Колодій,***

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри цивільного, господарського права та процесу

Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій

Чернігівського національного технологічного університету

ЩОДО ПИТАННЯ ПОНЯТТЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ БЛАГ

Питанню нематеріальних благ в цивілістичній літературі завжди приділялася значна увага. Даній темі було присвячено досить значну кількість наукових робіт. Це є свідченням актуальності даного питання.

Незважаючи на велику кількість наукових робіт присвячених даному питанню, існує досить велика кількість дискусійних питань, які потребують більш детального вивчення. В юридичній літературі не існує єдиної думки щодо визначення поняття «нематеріальні блага».

Вивчення питань пов'язаних з нематеріальними благами здійснювали такі вчені як Н.В. Коробцова, Л.О. Красавчикова, Н.О. Давидова та інші. Вони розглядали нематеріальні блага як такі, що існують об'єктивно та підлягають охороні.

Першочергове значення особистих немайнових прав обумовлене об'єктивним розвитком суспільних відносин з приводу нематеріальних благ, які належать людині, складністю і багатогранністю даної категорії. На сьогодні поняття нематеріальних благ не закріплено законодавчо.

Глава 15 Цивільного кодексу України дає перелік особистих немайнових прав. До них відносять: результати інтелектуальної, творчої діяльності; інформація; особисті немайнові блага (здоров'я, життя; честь, гідність і ділова репутація; ім'я (найменування); авторство; свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, а також інші блага, які охороняються цивільним законодавством). Не виключається можливість віднесення до нематеріальних благ і нових, не визначених у законодавстві [1].

Н.В. Коробцова вважає, що в якості блага слід розуміти все те, що здатне задовольняти певні потреби людини. Виходячи з цього, благами є явища, дії, речі, нематеріальні цінності, а право, при цьому, створює умови для нормального використання зазначених благ. Нематеріальні блага — це цінності, свободи невіддільні від особистості, позбавлені економічного змісту, невідчужувані без згоди їх носія, що визнані та забезпечені охороною законодавця [2, с. 134].

На думку Н.О. Давидової нематеріальні блага — це цінності, що мають самостійну цінність (є незамінними для суб'єкта), позбавлені майнового та економічного змісту [3, с. 27–28].

Для визначення специфіки нематеріальних благ, їхньої відмінності від матеріальних об'єктів необхідно виділити ознаки, які їм притаманні. До них можна віднести наступні:

1. Нематеріальні блага мають позаекономічну природу. Це означає, що вони мають духовну цінність та є результатом відображення предметів і фактів реальної дійсності, які існують виключно в свідомості людини, а не в реальному світі. Виходячи з того, що нематеріальні блага, як правило, належать до духовної сфери, допускається потрійне розуміння цієї особливості: неможливість речового втілення блага; відсутність майнового еквівалента; неможливість точно оцінити певне благо у грошах [3, с. 27].

Л.О. Красавчикова, вказуючи на нерозривний зв'язок особистих благ (честі, здоров'я, життя, імені) з особою визначає їх єдину функціональну властивість — нетоварність [4, с. 23].

2. Нематеріальні блага є невід'ємними від особи їх носія. Сутність даної ознаки полягає в тому, що нематеріальні блага мають нерозривний зв'язок з особою їх носієм і, відповідно, права по відношенню до нематеріальних благ можуть здійснюватися лише їх носієм, і припиняються з його смертю. Хоча, відповідно до пункту 3 статті 298 Цивільного кодексу України у разі глуму над тілом людини, яка померла, або над місцем її поховання члени її сім'ї, близькі родичі мають право на відшкодування майнової та моральної шкоди [1].

У той же час у науці існує й інша точка зору, згідно з якою деякі нематеріальні блага «в якійсь мірі можуть бути навіть якимось чином і «відокремлені» від особистості. Крім того, нематеріальні блага, з'явившись надалі «живуть» самостійно, оскільки не зливаються з особистістю; вони можуть

піддаватися будь-якому применшенню чи навіть присвоєнню внаслідок посягань третіх осіб» [5, с. 15].

Через безпосередній зв'язок даних благ з їх носієм, виключається реальна можливість їх передачі без згоди цього суб'єкта.

На думку Н.В. Коробцової цю особливість слід розуміти у вузькому значенні: здійснювати зазначені дії можна лише за згоди суб'єкта, якому вони належать. У цілому ж окремі блага можливо відчужувати, передавати, вони можуть бути предметом правочинів. Так, укладаючи договір донорства, здійснюється «передача» окремих органів, тканин від донора реципієнту [2, с. 133–134].

Іноді говорять про можливість нематеріальних благ змінюватися. Це означає, що протягом життя окремі блага можуть зазнавати змін, але при цьому не припиняти свого існування. Дана особливість може як залежати від бажання суб'єкта так і бути непідконтрольною йому. Єдиним нематеріальним благом, яке не змінюється є життя людини.

3. Загальна спрямованість на забезпечення існування особи (самі блага не можуть існувати у відриві від конкретної особи). Сутність цієї ознаки полягає в тому, що без нематеріальних благ неможливе не тільки фізичне (життя і здоров'я), але і соціальне, спрямоване на індивідуалізацію, автономію та існування індивіда (гарантії захисту честі, гідності тощо).

Нематеріальні блага мають одночасно соціальну та індивідуальну цінність. Соціальна цінність нематеріального блага відображається в політиці держави, яка спрямована на підтримку як самого нематеріального блага так і його носія.

Індивідуальна цінність нематеріального блага визначається самим носієм. Така оцінка може не збігатися із суспільною оцінкою.

Нематеріальні блага існують об'єктивно, незалежно від їх правової регламентації законодавцем. Проте суб'єкт повинен мати реальну можливість їх використовувати, а також охороняти і захищати у разі порушення. Тому всі немайнові блага повинні розглядатися в якості об'єктів цивільних прав і підлягати охороні [2, с. 134].

Таким чином, нематеріальні блага — це невід'ємні від особи їх носія блага і свободи, які не мають економічного змісту, спрямовані на забезпечення існування особи, визнані та захищені діючим законодавством. Нематеріальні блага і їх різновид — особисті немайнові права є самостійною правосуб'єктною формою, які належать громадянину як людині.

Література

1. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст. 356 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>
2. Коробцова Н.В. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав / Н.В. Коробцова // Актуальні проблеми приватного права : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 93-й річниці з дня народж. В.П. Маслова, Харків, 27 лют. 2015 р. — Харків, 2015. — С. 132–135.
3. Давидова Н.О. Особисті немайнові права [Текст] : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Н.О. Давидова. — К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2008. — 159 с.

4. Красавчикова Л. О. Понятие и система личных не связанных с имущественными прав граждан (физических лиц) в гражданском праве Российской Федерации [Текст]: дис... д-ра юрид. наук : 12.00.03. – Екатеринбург, 1994. – 394 с.
5. Малейна М.Н. Личные неимущественные права граждан: понятие, осуществление, защита [Текст] / М.Н. Малейна – 2-е изд., испр. и доп. – М. : МЗ Пресс, 2001. – 244 с.

Ю.С. Резнік,

кандидат юридичних наук, викладач Інституту спеціальної підготовки
відділу кримінально-правових дисциплін Національної академії прокуратури України

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМ ВИНИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ І В ЗАКОРДОННИХ КРАЇНАХ

Анотація. В статті досліджено форми вини в нормах зарубіжного кримінального законодавства та порівняння їх з нормами кримінального права України. Форми вини розглянуті на прикладі таких країн, як Англія, США, Франція, Австралія, Австрія, Болгарія, ФРН, Японія, КНР, Туреччина і деяких інших арабських країн.

Ключові слова: вина, форми вини, умисел, необережність, загальна вина, форми вини.

Актуальність теми. В результаті проведеного аналізу виявлено схожі позиції і відмінності з вітчизняним кримінальним правом. Зокрема, встановлено, що в кримінальному законодавстві Англії згадується про три форми вини. Розуміння форм вини в кримінальному праві Франції дещо інше, ніж в українському кримінальному законодавстві.

Порівняльно-правовий метод дослідження норм кримінального права зарубіжних країн та України дозволив комплексно підійти до вивчення безпосередньо поняття вини з урахуванням того, що форма і зміст знаходяться в тісному взаємозв'язку один з одним.

Виклад основного матеріалу. У чинному кримінальному законодавстві України традиційно закріплено дві форми вини: умисел і необережність. На нашу думку, законодавчі формулювання форм вини мають ряд проблемних аспектів, вирішення яких необхідне, перш за все, почати з аналізу міжнародних правових актів, які можуть стати базою для зміни або доповнення вже існуючих українських кримінально-правових норм і, відповідно, для їх вдосконалення. Відзначимо, що особливу увагу вітчизняні вчені-юристи та їхні закордонні колеги приділяють інституту вини у кримінальному праві, тому що в багатьох країнах як в теорії, так і на практиці виникає цілий ряд питань, безпосередньо пов'язаних із зазначеним інститутом. Наприклад, до цих пір немає єдності в доктринальному визначенні даного інституту; питання про вплив стану сп'яніння на вину також вирішується неоднозначно; не у всіх кримінальних законодавствах дається визначення форм вини, а законодавства деяких країн форму вини визначають інакше, ніж в кримінальному праві України.

Так, сучасне законодавство Англії передбачає, як правило, три форми вини: намір, необережність і недбалість. При визначенні наміру на перший план висувається вольовий момент, та мета, яку переслідує особа, яка вчиняє діяння.